

ANY 1.er * BARCELONA, 12 JUNY 1904 * NÚM. 24

A JACINTO VERDAGUER, Pvre.

Nat a Folgarolas lo 17 Maig 1845 ✠ Mort a Vallvidrera lo 10 Juny 1902

A Mossén Jacinto Verdaguer

vos mestre entre'ls mestres del bell saber y bell parlar: me toca avuy remembrar vostra augusta personalitat per haver sigut y ser sempre una de las més preuhadas glorias de nostra Catalunya, puig lo nom de Verdaguer restará ple de llum mentres lo del Sol ompleni la terra.

Per això en lo segón aniversari de vostre mort carnal me trovéu ab amorós afany nuant nova corona ab que engarlandá aquest nom inmortal mentres vos desde aquella vida espiritual eterna ab la que tant bellament suspiravau fruiera del goig, veyent com sabem servar vostre recort.

Prou se lo que'os sería grat acompanyarme en ma tasca de cercar educació y entreteniment adequat als petits dels que foreu un veritable enamorat, mes jo que no he tingut la sort de que la vida fos mes llarga pera rebrer la dolsa manifestació del vostre amor, siau penyora d'estimació fidel y constant aquesta recordansa ahont hi trobareu los noms dels admiradors de llunyanas terras, ensemps que las de molts de vostres amichs de nostra patria y entre ells lo de aquest devot admirador

En Patufet

Mossén Jacinto Verdaguer

Naix lo nostre poeta als 17 de Maig de 1845 en lo poblet de Folgarolas, situat al llevant y no molt lluny de la aymada ciutat de Vich, y mentres los rossinyols, tot just arribats a la florida plana, assajavan

sas primeras refiladas, es portat a batejar, rebent en las fonts los noms de Jacinto, Segimón y Ramón.

La vocació eclesiástica lo portá, al eixir de la infantesa, á las aulas del Seminari de Vich y, com molts altres de sos companys, hagué de guanyarse la vida pera seguir la llarga carrera posantse de mestre en una masía, distant una horeta de la ciutat, anomenada *Can Tona*, ahont nostre poeta hi estigué fins a ordenarse.

Y entre tant aquell jove, mitg pagés mitg estudiant, fantasiava a mes no poder de nit y de día, anava omplint rónegues llibretas de mala lletra y de bons versos y á la Biblioteca Episcopal anava resseguint la Secció de Literatura, llegint las obras clássiquas nacionals y extrangeras. Era alashoras en Verdaguer y quasi únich lector d'aquella Biblioteca, ahont quaranta anys avans s'havía nodrit y format l'esperit filosófich del inmortal Balmes.

Pera coneixe'l mellor veyém lo qu'ell mateix diu al final d'un petit poema que l'any 1866 se li publicá a Vich en un periódich:

«Aquest cant fou dictat per un poeta novell, nat y crescut com la rosa de pastor en un recó de montanya sense jardiner ni aspre en les estonas perdudas ó escatimadas al son d'un estiu en que estava lligat al conreu de la serra.

»Quan cap al vespre, ab las eynas al coll, tot xano, xano, ens ne trobavam a la masía refilant cansóns de l'antigor, que son la meva llet, jo m'aconsolava de deixarlas per fantasiar a mon pler, pera encalir en una estansa un concepte que m'enlluernava ó pera torce a mon voler un consonant que sonava blavíssim a mas orellas... Quantas vegadas, sentint quintana avall arrossegar la feixuga aixada, havía de deixar pel vespre vinent un concepte bell y havía de tornar la ploma al

tinter pera engrapar lo mánech de la aixada ó be'l garrotador de la tralla rondinayre».

Per la festa del *Roser de tot lo mon*, día 2 d'Octubre de 1870, en una petita ermita situada no lluny del poble de Folgarolas y en un turonet vistós de la Plana de Vich, que te per patró y titular al gloriós St. Jordi, patró de Catalunya, celebrá per primera vegada lo sant sacrifici de la missa.

En Verdaguer es l'encarnació vivent de la renaixensa literaria de Cataluya, y cantá, no sols perque'ls rossinyols son posat pera cantar, sino perque sent amor per la Patria catalana, que voldría veure próspera. Amor qu'un día expressá ab les següents estrofas:

Lluir se veya una perla
al bell pregón de la mar;
un pescador, per haverla,
un día s'hi deixá anar.
Lluyta estona y de l'onada
trau la flor dels somnis seus
mes al darla a sa estimáda
cau sense vida a sos peus.
Per tu, oh Patria, dintre l'ona
vaig altre perla a cullir;
del viure ¿qué se me'n dona
si te la puch oferir?

Extret de «Epistola Biográfica» de la edició francesa de «L'Atlántida», per

JAUME COLLELL, PBRE,

Mossén Cinto y lo «Ciudad Condal»

UNA tarde de las darreras del mes d'Abril de 1902, com de costúm, vaig anar a visitar al gran poeta, y trobantlo bastant aixeribit me'n vaig despedir aviat.

—¿Ja se'n va? ¿Porta pressa?—me digué.

—No senyor.

—¿Per qué no séu una estona?

Vaig obeir y em va preguntar si l'Ajuntament havía cedit lo Saló de Cent pera la vetllada qu'«Els Monta-

nyenchs» volían fer ab motiu dels 25 anys d'haver sigut premiat en los Jochs Florals «L'Atlántida».

Aquesta pregunta me doná camí pera demanarli alguna aclaració a lo que vegadas li havía sentit contar als que anavan pera pendre notas de com la concebí, l'escrigué, etc.

—Mossén Cinto, ¿vosté navegá molt temps?

—Dos anys.

—¿Degué anar ab los capitáns Olaguibel, Mata, Domínguez, que jo he conegut?

—No recordo.

—¿Y en vaixells del tipo del «Coruña»?

—En lo «Guipúzcoa».

—¿Y en lo «Ciudad Condal»?

—Sols vuit días.

Parlarem d'altres cosas; mes a mi m'havían xocat los *vuit días del Ciudad Condal*, y'm quedá estampada a la memoria aquesta contesta seva.

Per l'Abril de l'any passat 1903, trobantme a Cádiz, vaig preguntar a un dels empleats mes antichs de la Trasatlántica sobre aquesta contesta de Mossen Cinto, qui m'aconsellá escrigués á la Direcció de la Companyía, de la qual Societat M. Verdaguer ne fou lo primer Vicari, y, com a succesora de *A. López y C.ª*, tindría los llibres y podría respondrem ab tota exactitut. Veus aquí la contesta:

«Mossén Jacinto Verdaguer y Santaló, pbre., entrá com a capellá dels vapors correus trasatlántichs de *A. López y C.ª*, en lo mes de Desembre de 1874 embarcant en lo vapor «Antonio Lopez» y surtint de viatje en lo «Guipúzcoa» en Janer de 1875 estant en aquest vapor fins lo mes de Novembre de 1876, en que fou trasladat al «Ciudad Condal», deixant per propia voluntat de perteneixer a la Companyía lo día 21 de dit mes y any.»

De lo que resulta que Mossén Cinto navegá solsament en lo vapor «Guipúzcoa», ahont escrigué l'única poesía que ab la data hi posá lo nom del vaixell, y es la que segueix, del llibre *Idilis y cants mistichs:*

Somni de la Gloria

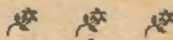
La terra es una nau
que ab brandament suau
al cel camina;
quan arribém á port,
amichs de ma disort,
¡quina delicia!
Dels bons patria felis,
palau del paradis
que'l cor somía,
que bell deu ser, que gran,
si es Deu lo sol gegant
que t'il-lumina.
Es d'or ton fonament
tos pórtichs son d'argent
y pedrería,
per pedres jaspis fins
per portas tens rubins
y margarides,
De trasparent safir
jo tos marlets ovir
blanchs de celistia;
¿quan veuré'ls estadants,
los dels vestits rajants
d'encéns y mirra?
Si brolla en ton jardí
aqueix concert diví
que m'extasía,
si n'es l'olor que'n ve
¡que aviat lo reveuré
l'arbre de vida!
Arbre d'hont ve l'olor
be'l deu sentir mellor
qui a tu's reclina
be li'n deu ser mes dols
lo cant dels rossinyols
de ta bardissa.
Tal volta al despertar
ja't veure verdejar
en ple mitg-dia,
potsé' en talam florit
podré dormirhia nit
ab qui m'estima
Així que allí'l veuré,
d'un teu brot penjaré
la dolsa lira
y al regalet ombriu
de sos amors al niu
m'adormiría.
Ja entre'ls rosers l'ovir
ja ab amoros sospir
apar que'm crida:
¡llisca, naueta d'or
arriba al port mellor
d'una embranzida!

En alta mar, a bordo del vapor *Guipúzcoa,* 1876.

Capella de Sant Jordi

Altar de la Capella de Sant Jordi
abont digué la primera Missa Mossén Verdaguer

No obstant, nos trobém ab un dupte, no del tot aclarit ab sa poesía *Sortint de Cádiz*, que sembla escrita ab l'impresió de la primera volta que's trobá devant seu l'Atlántich, ahont, ab sa mirada escorcolladora y penetrant cercava las runas d'aquell continent quina historia ell tenía al seu camarot. En dita poesía sols hi posá la data, y per cert no sembla pas sia la certa, puig allavors no estava ja en la Companyía, y quan la publicá es de creure se recordaría de l'any darrer en que hi estigué empleat.

Pot ser en lloch d'esser la primera impresió que rebé al sortir en vers l'Atlántich fou la despedida per no veure mes cel, sol y aygua y en la seva imaginació «L'Atlántida». Veyeula aquí treta del llibre *Idilis y cants místichs:*

Sortint de Cádiz

Pel molinet ja sento rotllarse la cadena
y al crit de ¡Llevar áncoras! sotrequejar la nau;
al desplegar les veles sento cruixir l'antena,
y en los vehins navilis y en la apartada arena
lo trist adeusiau.
Desde'l llit d'agonía per la finestra miro:
d'escalonades ones sols la blavor se veu;
les ones, sols les ones y el cel per qui sospiro,
y a la verdosa terra ni menys los ulls hi giro
ja res hi te'l cor meu.
Allá d'allá, rienta l'América m'espera;
mes, clos al darrer son, mon ull no la veurá
que, ans d'arriba' a sos brassos, hont riu la primavera,
la mar en lo bell fons de sa badanta ossera
mos ossos guardará
¡Oh cel, oh sant desig que l'ánima esperona
¡que es dols desde eixa terra, hont som damnats a mort,
mirarte com florida y espléndida corona!
¡Que es dols a cada assalt que la maror nos dona
sempre ovirar ton port!

30 de Desembre de 1876

Com també al datá la Dedicatoria de son poema que, com ell diu en lo Prólech: «Al despedirme fa

Cementiri de Ponent de Barcelona
Lloch ahont se trova soterrat lo cos del inmortal Poeta

poch temps del mar, del bressol de mas darreras ilusions, tot assegurant los peus en los escalons del moll de Barcelona, poch esperava jo una acullida tan amistosa y falaguera per lo poema que'n mal endressat manuscrit duya sota l'aixella, salabrós encara y fent olor de quitrá y algues marines», fa creure trevallá en ell navegant en lo «Ciudad Condal», admetent lo testimoni de la susdita dedicatoria que trascribim:

Excm. Sr. D. Antoni López

Muntat en tots navilis en l'ala benehida
busquí de les Espérides lo taronger en flor;
mes ¡ay! es ja despulles
de l'ona que tants segles se n'es ensenyorida
y sols puch oferirte, si't plauhen, eixes fulles
del arbre del fruyt d'or.

Vapor trassatlàntich *Ciutat Comtal*, 18 Novembre 1876

quan, es cosa que no pot esser puig hem demostrat sols navegá en ell uns quants días, los que no podían abastarli pera fer tant grossa feyna y, per tant, sols se pot admetre aquesta data aprofitant lo curt temps que en dit vaixell navegá, enamorat del nom del mateix.

Benet R. Barrios

Praga, Maig 1904

Per Mossén Cinto

En lo llunyá país xech també hi ha arribat la veu del inmortal poeta de nostra Catalunya y veus aquí perqué tres fills d'aquella nacionalitat, per nosaltres poch menys que desconeguda, han fet tots a la una sentir lo só de la lira que sintetisa las afeccións santas del nostre cor. Lo pare Boúska nos parla de la Fé. En Pikhart nos recorda la Patria y veyeu n'Urchlicky com nos mostra l'Amor.

No tinch de llohar com mereixen los trevalls ab

que han honorat aquestas planas los fills de Bohemia puig vosaltres, llegidors estimats, ho fareu ab seguritat mellor que jo ho faría, mes avans de presentárvoslos tinch de dirvos que son traducció fidel de llurs originals escrits en llenguatge xech-slau sense retóchs ni pretenciosa sabiesa perque poguesseu assaborir la flayre pura de sa inspiració ab la mes exacte veritat posible entre llenguatges tant diferents.

Lo Pi de las tres brancas

Mossen Cinto volía que lo Pi de las tres brancas fos lo símbol de la Patria catalana y lo Pi de las tres brancas es la representació mes exacta del geni del poeta.

Las brancas son la corona épica, mística y lírica que cobreix la grandiosa soca: la personalitat de Verdaguer. Es aqueix arbre singular un veritable monument que l'hi ha aixecat la naturalesa qu'ell tant bé cantá.

A. Pikhart

Praga, Juny, de 1904

A la memoria de mon estimat Mossén Cinto

La terra angoixosa era
als alés de ton esperit;
tu pujares al paradís
per cantar allí ab serafins
los goigs del Infinit.

P. Segimon Bouska, Poeta benedicti

Bohemia, Juny de 1904

Al saber la mort de Mossén Jacinto Verdaguer

No volía creure lo que ohia,
no volía creure lo que veya,
que per tú, germá dels esperits,
son mon no es ja un secret.
Se que no hi ha gran diferencia
ab ta vida d'aquí y la que comensa allá
So sament es un somni mes gran y resplandent,
potser mes subtil de lo que podriam compendre
Ta patria sentirá molt ta mort.
Ets un taronjer del jardí de las Hespérides.
quin fruyt d'or neda en l'ona de la Bellesa,
qu'es tant inmortal com la teva «Atlántida»

Praga, Juny de 1904

Jaroslau Urchlicky

A la bona memoria de Mossén Jacinto Verdaguer

Ploraren els llorers, y l'arpa antiga
qu'ell animá ab canturia celestial
enmudia esperant d'altra ma amiga
la polçació solemne y verginal.

Al peu de l'ara brillejant se veya,
deixa gentil del noble trovador.
A tots son brill encisador somreya;
mes qui era digne de polçarla en flor?

Y heus aquí qu'en un jorn l'arpa fugía,
ningú ha sabut qui a recullirla aná...
però'l lloredar dels claustres reverdía
y ab reflorida sens igual s'orná.

Xavier Viura

El monument d'En Verdaguer

El Poeta dels poetas
deixá escrit un monument
cada llibre es una fita
qu'ell, dés la Gloria, hi te'l peu

30 Maig 1904 Joan Redondo

A Verdaguer

Gran sol de nostra Poesía,
etern siga'l teu Orient,
que si ta llum se ns ponía,
Catalunya s moriria
de fret y d'anyorament.

J. Ribra y Bertrán

Juny-4-904

En la mort d'En Verdaguer

¡Adéu, poeta inmortal! Ben viu tot hora
guardaré ton recort.
Deu, per ta pura gloria, en nova aurora
convertirá ta mort.
Com diadema riquíssima carfida
de perlas y brillants
has ofert a ma patria beneida
lo tresor de tos cants.
May havía sentit tanta poesía
lo poble catalá;
lo ressó august, vibrant, de sa armonía
may més s'apagará.
Perque tota l'essencia de ma terra
en ell eterna viu:
te'l remor dels torrents de sa aspre serra,
de sa historia'l caliu,
de son mar las gronxadas infinitas,
de sos jardins la mel,
l'alé dels camarils de sas ermitas
y la llum de son cel.

J. Franquesa y Gomis

VALLVIDRERA.—«Vila Joana» ahont morí lo Poeta

Pèr Jacinto Verdaguer

Enfant de la mountagno, a canta la mountagno;
enfant de Catalougno, es resta Catalan:
s'a Couloumb, s'èn douné 'n mounde nòu à l'Espagno,
i'a douna Verdaguer la Cansoun dis Atlant.

F. Mistral

1902

Autógrafo d'En Frederich Mistral escrit a la mort de Mossén Cinto

¡Grans mercés!

M'has convidat, volgut amich de la maynada, a rendir un tribut de veneració al gran poeta, al mestre anyorat, sapiguent com saps que no puch excusarmen donat el gran d'afecte que m'hi lligava.

Me fa força plaher que per un moment deixis la tranquilitat dolça y recordis als menuts que t'enrotllan, aquella figura, aquell geni que si ab *L'Atlántida* féu estremir d'entussiasme als grans, ab sos deliquis tendres esponjá'ls cors infantívols, conduhintlos per caminals florits cap a Jesús, la vera escola del Amor. ¡Cóm els hi fá sentir la veu del amich dels infants d'aquell altre Infant de Betlhem!...

Veniu a ma presencia,
noyets veniu a mi;
las flors de la ignoscencia
son flors del meu jardí.

Aquest dolcíssim cant, de petit aprés y refilat sota la nau de la esglesia de mon poblet, encare avuy me fa venir las llágrimas als ulls quan el sento, de boca dels nins, rodolar pels cercles de la doctrina cristiana, y jamay podré oblidar las tardes dels dissaptes, tres anys arrera, en que Mossen Cinto sonrient, ab aquell sonriure de l'ánima, venía a la meva escola a sermonar als meus estimats deixebles, ab aquella sencillesa que de tan sencilla revelava la grandiositat del geni; y ells, després d'haver escoltat la sana doctrina portada a sos cors ab raigs de poesía, esgranavan aquell dolcíssim cántich...

Veniu a ma presencia,
noyets veniu a mi...

com recompensantli la gran mercé. Y en bona fe per ell era una gran recompensa, una paga reyal. Venereula, tendres llegidors, la memoria de Mossen Jacinto Verdaguer!

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

Juny de 1904

***

Fa dos anys que Catalunya
va perdrer son arpa d'Or,
mes las trovas d'aquell arpa
han restat en cada cor.

Juny, 1904 J. AYNÉ RABELL

A Mossén Cinto

Lo vostre nom gloriós
per tot arreu ressona;
lo diu'l vent xiulant,
també'l murmura l'ona.
Ab quin gust los infants
llegim aquellas gestas
de Alcides fort y brau
xafant de monstres, testas.
Del Pirineu robent
no tem las flamaradas
que muntan fins al cel
desfent las nuvoladas.
De aquell jardí florit
las taronjas robava
matant de un cop de peu
al drach que las guardava.
De Gibraltar lo feu
destrossa a cops de clava
y del Mediterrá
se vessa l'aygua blava.
Lo continent inmens
tot de un plegat s'aterra;
hi cauhen llamps del cel
y obrintse'l rep la terra.
Alcides tot nedant
movent sa terrible eyna
fuig de aquell mon dampnat,
portant a coll sa reyna.
Dels rabiosos Atlants
no tem la pedregada
que li tiran demunt
igual que una ruixada.
Del Africa al desert
caps de amassonas sega
y al seu capdill Anteu,
alsantlo á pols, l'ofega.
Per descansar després
fundava Barcelona,
la noble y gran ciutat
que'ls peus li arruixa l'ona.
. . . .
Com forsa'l gegant te,
gran es la vostra gloria;
per sempre en nostres cors
viurá vostra memoria.

Lluis Salvador

A Mossén Jacinto Verdaguer

Moltas d'aquellas flors que cada nit
allá amunt... casi al fons de l'infinit
resplandentas floreixen,
fa mils y mils anys que no existeixen
y, no obstant, nos envian son perfúm
en vibracións de llum
que per l'espay sens termes s'expandeixen.
Tu't remontares tant
pel cel asserenat de la poesía
que, encare que extingit ton astre sía,
sentim al demunt nostre, oh gran trovayre,
la vibració armoniosa del teu cant
que'ns fá alsá'ls ulls enlayre...,
y al demunt seu també la sentirán
generacións y rassas que vindrán.

Ramir Torres y Vilaró

L'ATLÁNTIDA: Visió alegórica del Poema

Tip. «Arte Moderno» de Vega y Mascaró, Passeig de Gracia, 83, baixos